

ЗАКОН

ХУУЛИ

Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай

*Буряад Уласай Арадай Хурал
2025 оной декабриин 11-дэ
баталан абая*

1-дэхи бүлэг. Юрэнхы дүримүүд**1-дэхи статья. Нютагай өөһэдын хүтэлбэри**

Нютагай өөһэдын хүтэлбэри – Оросой Холбоото Уласай Үндэһэн хуулиин, «Ниитын засагай ниитэ нэгэн байгуулгада нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын юрэнхы заршамууд тухай» гэхэн 2025 оной мартын 20-ой № 33-ФЗ Холбоото уласай хуулиин, холбоото уласай бусад хуулинуудай, харин холбоото уласай хуулинуудаар тогтоогдоһон ушарнуудта – Буряад Уласай тус Хуулиин, Буряад Уласай бусад хуулинуудай ёһоор хараалагдаһан бүрин этигэмжэнүүдэй хэм соо хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудые (нютагай удха шанартай асуудалнуудые) бээ даагаад шиидхэхын тула арадай өөрын засаг бээлүүлхэ зорилгоор эрхэтэдэй өөһэдыгөө эмхидхэлгын Оросой Холбоото Уласай Үндэһэн хууляар зүбшөөгдэдэг ба лаб найдуулагдадаг түхэл.

2-дохи статья. Гол ойлгосонууд ба нэрэ томьёонууд

Тус Хуулида хэрэглэгдэдэг гол ойлгосонууд ба нэрэ томьёонууд Холбоото Уласай хуули соохидо адли тэрэл удхаар хэрэглэгдэдэг.

3-дахы статья. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн хуулита үндэһэ хуури

1. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн хуули ёһоной үндэһэ хууриие Оросой Холбоото Уласай Үндэһэн хуули, бүгэдэ ниитын сахидаг уласхоорондын эрхэ хуулиин заршамууд ба гуримууд, Оросой Холбоото Уласай уласхоорондын хэлсээнүүд, холбоото уласай хуулинууд, Буряад Уласай Үндэһэн хуули, тус Хуули, бусад хуулинууд болон тэдэнтэй зохилдуулан гаргагдадаг, тус

Хуулийн ёһоор Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ нютагай өөһэдын хүтэлбэри бээлүүлгын асуудалнуудыг гуримшуулдаг Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүд, нютагай засагай байгууламжануудай дүримүүд, нютагай бүгэдын һанал хуряалгада ба эрхэтэдэй суглаануудта абтаһан шийдхэбэринүүд болон нютагай засагай хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүд бүридхэдэг.

2. Нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын асуудалнуудыг гуримшуулдаг болон нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюурнуудай эрхэнүүдыг, уялгануудыг ба харюусалга тогтоодог Буряад Уласай хуулинууд ба хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүд Холбоото уласай хуулида ба тус Хуулида зүрюу байха ёһогүй.

4-дэхи статья. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн хуули ёһоной гуримшуулгын заршамууд

1. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн хуули ёһоной гуримшуулга Холбоото Уласай хуулийн 4-дэхи статьягаар тогтоогдоһон заршамуудай ёһоор бээлүүлэгдэдэг.

2. Нютагай засагай байгууламжануудай дүримүүдээр болон нютагай засагай бусад хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр Буряад Уластахи ниитын засагай ниитэ нэгэн байгуулгада ородог зургаануудай зайһаа харилсан ажаллалгын гурим, нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай зүблөөнүүдтэ зайһаа хабаадалгын гурим хараалагдажа болохо.

5-дахы статья. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн һалбариды Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай бүрин этигэмжэнүүд

Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн һалбариды Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай бүрин этигэмжэнүүдтэ хабаатай гэбэл:

1) Холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон ушарнуудта ба гуримаар Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын асуудалнуудыг хуули ёһоор гуримшуулга;

2) холбоото уласай хуулинуудаар тогтоогдоһон ушарнуудта ба гуримаар Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай болон тэдэнэй тушаалта нюурнуудай нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн һалбариды эрхэнүүдыг, уялгануудыг ба харюусалгыг хуули ёһоор гуримшуулга;

3) Буряад Уласай мэдэлэй зүйлнүүдээр, мүн Оросой Холбоото Уласай ба Буряад Уласай хамтын мэдэлэй зүйлнүүдээр Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай бүрин этигэмжэнүүдэй хэм соо нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюурнуудай эрхэнүүдыг, уялгануудыг ба харюусалгыг хуули ёһоор гуримшуулга;

4) Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай Буряад Уласай хуулинуудаар олгогдоһон гүрэнэй зарим бүрин этигэмжэнүүдыг Холбоото

улcай хууляар тогтоогдоһон гуримаар бэлүүлхэдэ, нютагай өөһэдн хүтэлбэрин зургаануудай ба нютагай өөһэдн хүтэлбэрин тушаалта нюурнуудай эрхэнүүдые, уялгануудые ба харюусалгыг хуули ёһоор гуримшуулга.

2-дохи бүлэг. Нютагай өөһэдн хүтэлбэри эмхидхэлгын газар дэбисхэрэй үндэһэ һууринууд

6-дахн статья. Буряад Уластахи нютагай засагай байгууламжануудай янзанууд

1. Буряад Уласай бүхн дэбисхэр дээрэ нютагай өөһэдн хүтэлбэри Буряад Уластахи удаадахн янзануудай нютагай засагай байгууламжануудта (саашадаа – нютагай засагай байгууламжа) бэлүүлэгдэдэг:

- 1) хотын тойрог;
- 2) нютагай засагай тойрог.

2. Буряад Уласай ниислэл болодог Улаан-Үдэ хото гэхэн һуурин газарай бүридэлдэнь ородог нютагай засагай байгууламжа хотын тойрог болоно.

7-дохи статья. Буряад Уластахи нютагай өөһэдн хүтэлбэрин газар дэбисхэрэй эмхин заршамууд

1. Буряад Уластахи нютагай өөһэдн хүтэлбэрин газар дэбисхэрэй эмхи Холбоото улcай хуулин 10-дахн статьягаар тодорхойлогдоһон заршамуудай ёһоор тогтоогдодог.

2. Буряад Уласай хүн зоной үсөөнөөр һуудаг дэбисхэрнүүдтэ, мүн Буряад Уласай холын ба хүрэжэ ошохонь хүшэр газарнуудта нютагай засагай байгууламжануудай хилэнүүдые тогтооходо, тэрэнэй бүридэлдэ ородог бүхн һуурин газарнуудай ажаһуугшадта ажалай үдэрэй туршада нютагай засагай байгууламжын захиргаанай түб болотор болон һөөргөө унаа тээбэрээр хүрэхэ эрилтэ хэрэглэгдэдэггүй.

8-дахн статья. Нютагай засагай байгууламжануудай хилэнүүд

1. Нютагай засагай байгууламжануудай дэбисхэрнүүдэй хилэнүүд Холбоото улcай хуулин эрилтэнүүдэй ёһоор Буряад Уласай хуулинуудаар тогтоогдодог ба хубилгагдадаг.

2. Нютагай засагай байгууламжануудай хилэнүүдые хубилгалга Холбоото улcай хуулин ёһоор хүн зоной, нютагай өөһэдн хүтэлбэрин зургаануудай, Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай, гүрэнэй засагай холбоото улcай зургаануудай үүсхэлээр Буряад Уласай хууляар бэлүүлэгдэдэг.

3. Нютагай засагай байгууламжын хилэнүүдые хубилгаха тухай Буряад Уласай хуули тус нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдн

хүтэлбэрийн зургаанай хунгалтын талаар хунгуулийн ябуулгын үедэ, нютагай бүгэдын ханал хуряалгын ябуулгын үедэ хүсэндөө орохо ёһогүй.

9-дэхи статья. Нютагай засагай байгууламжануудые шэнэлэн хубилгалга

1. Нютагай засагай байгууламжануудые хубилгалга хадаа нютагай засагай байгууламжануудые нэгэдүүлгэ, нютагай засагай байгууламжануудые таһалалга гү, али нютагай засагай байгууламжын түхэл хубилгалга болоно.

2. Нютагай засагай байгууламжануудые хубилгалга Холбоото уласай хуулийн ёһоор хүн зоной, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай, Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай, холбоото уласай гүрэнэй засагай зургаануудай үүсхэлээр Буряад Уласай хуулинуудаар бэелүүлэгдэдэг.

3. Нютагай засагай байгууламжые шэнэлэн хубилгаха тухай Буряад Уласай хуули тус нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанай хунгалтын талаар хунгуулийн ябуулгын үедэ, нютагай бүгэдын ханал хуряалгын ябуулгын үедэ хүсэндөө орохо ёһогүй.

3-дахи бүлэг. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн эмхидхэлэй үндэһэ һууринууд

10-дахи статья. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай байгуулга

1. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай байгуулгые нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан, нютагай засагай байгууламжын засаг дарга, нютагай захиргаан (нютагай засагай байгууламжын гүйсэдхэхы-зонхилхы зургаан), нютагай засагай байгууламжын хиналта-тоололгын зургаан, нютагай засагай байгууламжын дүримөөр хараалагдаһан болон хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудые шийдхэхэ талаар өөрын бүрин этигэмжэнүүдтэй бусад зургаанууд бүридүүлдэг.

2. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай байгуулгада нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай, нютагай засагай байгууламжын засаг даргын, нютагай захиргаанай бии байлга заатагүй юм.

3. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудые бүрилдүүлгын гурим, бүрин этигэмжэнүүд, бүрин этигэмжэнүүдэй болзор, тоосолго, хиналта доро байлга Холбоото уласай хууляар хараалагдаһан ушарнуудһаа бэшэндэ Холбоото уласай хуулийн ёһоор нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тодорхойлогдодог.

4. Холбоото уласай хууляар хараалагдаһан ушарнуудта нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудые бүрилдүүлгын гурим, бүрин этигэмжэнүүд, бүрин этигэмжэнүүдэй болзор, тоосолго, хиналта доро байлга, мүн тус зургаануудай эмхидхэлэй ба ажаябуулгын бусад асуудалнууд

Холбоото уласай хуулийн эрилтэнүүдые хараада абан, тус Хуулийн ёһоор нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тодорхойлогдодог.

5. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд ба нютагай засагай байгууламжын нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюурнууд удаадахи нэрэмжэнүүдтэй гэбэл:

1) нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн түлөөлэлгэтэ зургаан – Хунгамалнуудай зүблэлэй түрүүлэгшээр толгойлогдодог Хунгамалнуудай зүблэл;

2) нютагай засагай байгууламжын засаг дарга:

а) нютагай засагай тойрогто – нютагай засагай тойрогой засаг дарга;

б) хотын тойрогто – мэр;

3) гүйсэдхэхы-зонхилхы зургаан – захиргаан;

4) нютагай захиргаанай толгойлогшо – захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ.

Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын нютагай захиргаанай толгойлогшын бүрин этигэмжэнүүдые дүүргэһэн ушарнуудта нютагай засагай байгууламжын засаг даргада хараалагдаһан нэрэмжэ хэрэглэгдэдэг.

11-дэхи статья. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан

1. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан нютагай засагай хунгалтада хунгагдадаг хунгамалнуудһаа бүридэдэг.

2. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгалтын гурим, тоо Холбоото уласай хуулийн ёһоор баталан абтаһан нютагай засагай байгууламжануудай дүримүүдээр тогтоогдодог.

Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай ажаябуулга эмхидхэлгэтэй ба зүблөөнүүдые үнгэргэлгэтэй холбоотой бусад асуудалнууд нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай шийдхэбэринүүдээр тодорхойлогдодог.

3. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай бүрин этигэмжэнүүд Холбоото уласай хуулийн 16-дахи статьягай ёһоор тогтоогдодог. Нютагай засагай байгууламжануудай түлөөлэлгэтэ зургаануудай бусад бүрин этигэмжэнүүд холбоото уласай хуулинуудаар болон тэдээнтэй зохилдуулагдан баталан абтадаг Буряад Уласай Үндэһэн хууляар, Буряад Уласай хуулинуудаар, нютагай засагай байгууламжануудай дүримүүдээр тодорхойлогдодог.

4. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда можонууд Холбоото уласай хуулийн ёһоор байгуулагдадаг. Можонуудай ажаябуулгын гурим нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай доторой дүримөөр гү, али хуули ёһоной ондоо шийдхэбэрээр тогтоогдодог.

5. Нютагай заншалнуудые ба тогтоһон нийгэмэй оршон хангалгын байгуулга хараада абан болон Буряад Уласай хуулийн ёһоор нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай байдаг һуурин газар нютагай засагай байгууламжын захиргаанай түб болоно.

12-дохи статья. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулалга

1. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай бүрин этигэмжэнүүд удаадахи ушарнуудта болзорһоо урид болюулагдадаг гэбэл:

1) тэрэниие тарааха тухай Буряад Уласай хуулийн хүсэндөө оролго;
2) заагдаһан зургаанай нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тодорхойлогдоһон гуримаар өөрыгөө тарааха тухай шийдхэбэри абалга;

3) тэрэ тоодо хунгамалнуудай бүрин этигэмжэнүүдээ болюулһан ушарһаа нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалнуудай тус бүридэлэй хуулита эрхэгүй байһан тухай Буряад Уласай Дээдэ Шүүлтын шийдхэбэрийн хүсэндөө оролго;

4) Холбоото уласай хуулийн 12-дохи статьягай 6-дахи ба 7-дохи хубинуудай ёһоор бээлүүлэгдэдэг нютагай засагай байгууламжые шэнэлэн хубилгалга;

5) нютагай засагай байгууламжын хунгагшадай тоогой 25 хубиһаа ехээр олошоролго;

6) хүн зоной сэхэ һаналаа мэдүүлхэ аргаар абтаһан шийдхэбэри бээлүүлхын тула хэрэгтэй нютагай засагай хуули ёһоной шийдхэбэри гаргаха болзор эбдэлгэ.

2. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургааниие тарааха тухай Буряад Уласай хуулийн хүсэндөө ороһон ушарта тэрэнэй бүрин этигэмжэнүүд тэрэниие тарааха тухай Буряад Уласай хуулийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө болзорһоо урид болюулагдадаг.

3. Буряад Уласай Толгойлогшо удаадахиие тогтооһон шүүлтын шийдхэбэрийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө гурбан харын туршада Буряад Уласай Арадай Хуралда нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургааниие тарааха тухай Буряад Уласай Хуулийн түлэб оруулдаг гэбэл:

1) нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай шүүлтын шийдхэбэрийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө гурбан харын туршада, үгы гэбэл шүүлтын шийдхэбэреэр хараалагдаһан бусад болзорой туршада бүрин этигэмжэнүүдэйнгээ хэм соо шүүлтын шийдхэбэри дүүргэхэ талаар хэмжээнүүдые абаагүй, тэрэ тоодо зохистой гурумшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэриие болюулаагүй һаань, нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай Оросой Холбоото Уласай Үндэһэн хуулида, Үндэһэн хуулита холбоото уласай хуулинуудта, холбоото уласай хуулинуудта, Буряад Уласай Үндэһэн хуулида, Буряад Уласай хуулинуудта, нютагай засагай байгууламжын дүримдэ зүрью гурумшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэри абһан баримта;

2) хуулийн эрхэтэ бүридэлөөр хунгагдаһан нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан гурбан харын туршада удаа дараалан, зүблөө үнгэргөөгүй гэжэ;

3) хуулийн эрхэтэ бүридэлөөр шэнээр хунгагдаһан нютагай засагай

байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан хунгагдахан үдэрһөө гурбан харын туршада удаа дараалан, зүблөө үнгэргөөгүй гэжэ.

4. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаание тарааха тухай Буряад Уласай Хуули хүсэндөө ороһон үдэрһөө 10 үдэрэй туршада шүүлтын гуримаар буруушаагдажа болохо.

5. Тус статьягай 3-дахи хубиин 2-дохи ба 3-дахи пунктуудай үндэһөөр тараагдахан нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалнууд нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаание тарааха тухай Буряад Уласай хуулиин хүсэндөө ороһон үдэрһөө 10 үдэрэй туршада нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай гурбан харын туршада удаа дараалан хуулиин эрхэтэй зүблөө үнгэргөөгүй байһанай түлөө тэдэнэй зэмгүй байһан баримта тогтоохын тула шүүлтэдэ мэдүүлгэтэйгээр хандаха эрхэтэй.

6. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулалга хадаа тэрэнэй хунгамалнуудай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха хойшолон болодог.

7. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай бүрин этигэмжэнүүдэй болзорһоо урид болюулагдахан ушарта заагдахан түлөөлэлгэтэ зургаанда болзорһоо урид хунгалта «Оросой Холбоото Уласай эрхэтэдэй хунгуулиин эрхэнүүдэй ба бүгэдын ханал хуряалгада хабаадаха эрхын гол лаб найдуулганууд тухай» гэхэн 2002 оной июниин 12-ой № 67-ФЗ Холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон болзорто үнгэргэгдэдэг.

**13-дахи статья. Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга.
Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын
бүрин этигэмжэнүүдые саг зуура дүүргэгшэ**

1. Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга нютагай засагай байгууламжын дээдэ тушаалта нюур болодог болон нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тус статьягай ёһоор хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудые шиидхэхэ талаар өөрын бүрин этигэмжэнүүдээр олгогдодог.

2. Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга тус Хуулиин ба нютагай засагай байгууламжын дүримэй ёһоор хунгагдадаг гэбэл:

1) Буряад Уласай Толгойлогшын дурадхаһан дэбжүүлэгдэгшэдэй тооһоо нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанаар;

2) мұрысөөнэй дүнгүүдээр мұрысөөнэй комиссиин дурадхаһан дэбжүүлэгдэгшэдэй тооһоо нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанаар.

3. Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга – Буряад Уласай ниислэл болодог Улаан-Үдэ хото гэхэн һуурин газарай бүридэлдэнь ородог «Улаан-Үдэ хото» гэхэн хотын тойрогой мэр Буряад Уласай Толгойлогшын дурадхаһан дэбжүүлэгдэгшэдэй тооһоо нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанаар хунгагдадаг.

4. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргыг нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалнуудай хунгаха гурим нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тогтоогдодог.

5. Буряад Уласай Толгойлогшо тус Хуулийн 14-дэхи статьягаар тогтоогдохон гуримаар нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэдые уридшалан хаража үзэдэг болон нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда дурадхадаг.

Буряад Уласай Толгойлогшын дурадхаан дэбжүүлэгдэгшэдэй тооһоо нютагай засагай байгууламжын засаг даргыг хунгаха талаар дуугаа үгэлгэ үнгэргэхын тула нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда хоёрһоо үсөөн бэшэ дэбжүүлэгдэгшэд дурадхагдадаг.

Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан Буряад Уласай Толгойлогшын нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэдые дурадхаха тухай шийдхэбэри абahan үдэрһөө литын 30 үдэрһөө орой бэшэ нютагай засагай байгууламжын засаг даргыг хунгаха асуудалаар зүблөө үнгэргэдэг. Нютагай засагай байгууламжын хунгамалнуудай тогтоогдохон тооһоо олонхиин дуугаа үгэһэн дэбжүүлэгдэгшэ хунгагдаһан гэжэ тоологдодог. Хэрбээ нэгэшыг дэбжүүлэгдэгшын хунгамалнуудай дуунуудай хэрэгтэй тоо абаагүй һаань, эгээл олон дуу абahan хоёр дэбжүүлэгдэгшэдээр дахин дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэдэг. Дахин дуугаа үгэлгын дүнгүүдээр нүгөө дэбжүүлэгдэгшын абahan хунгамалнуудай дуунуудһаа олон дуунуудыг абahan дэбжүүлэгдэгшэ хунгагдаһан гэжэ тоологдодог.

6. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэдые шэлэн абаха талаар мүрысөө үнгэргэлгын гуримыг нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан Холбоото уласай хууляар тогтоогдохон дүримүүдыг хараада абан тогтоодог.

Нютагай засагай байгууламжада мүрысөөнэй комиссийн гэшүүдэй хамтын тоог нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан тогтоодог. Мүрысөөнэй комиссийн гэшүүдэй хахадыень зохистой нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан, нүгөө хахадыень Буряад Уласай Толгойлогшо томилдог.

Буряад Уласай Толгойлогшын нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаал эзэлхэ мүрысөө үнгэргэхэ талаар мүрысөөнэй комиссийн гэшүүдыг томилхо гурим Буряад Уласай Толгойлогшын гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэрээр тогтоогдодог.

7. Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга нютагай захиргааниг толгойлдог. Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай түрүүлэгшын бүрин этигэмжэнүүдыг бээлүүлхэ аргагүй.

8. Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда ажаябуулгынгаа дүнгүүд тухай, нютагай захиргаанай ба тэрээндэ албан мэдэлтэй нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн бусад зургаануудай ажаябуулгын дүнгүүд тухай, тэрэ тоодо

нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай табиһан асуудалнуудые шиидхэлгэ тухай жэл бүрийн тоосоонуудые тушаадаг.

9. Ниитын засагай байгуулгын ниитэ нэгэн байха заршамай ёһоор нютагай засагай байгууламжын засаг дарга Буряад Уласай гүрэнэй тушаал ба нютагай засагай тушаал нэгэ доро эзэлдэг.

10. Хэрбээе нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бэеын элүүрэй байдалһаа гү, али бүрин этигэмжэнүүдээ бээлүүлгэдэнь саг зуура һаад ушаруулдаг бусад эрхэ байдалһаа (тодорхойлбол, амаралтаһаа, албанай хэрэгээр ябалгаһаа) боложо, бүрин этигэмжэнүүдээ бээлүүлхэ аргагүй һаань, нютагай засагай байгууламжын дүримэй ёһоор тодорхойлогдодог нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюур тэдэниие саг зуура дүүргэдэг.

11. Холбоото уласай хууляр хараалагдаһан ушарнуудта нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдые саг зуура дүүргэгшые Буряад Уласай Толгойлогшын тогтооһон гуримаар нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тогтоогдоһон гуримаар хунгагдаха ба тэрэнэй тушаалда орохо үдэр болотор болзорто Буряад Уласай Толгойлогшо томилдог.

12. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдые саг зуура дүүргэгшэ нютагай засагай байгууламжын засаг даргын эрхэнүүдтэй ба уялгануудтай. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдые саг зуура дүүргэгшын бүрин этигэмжэнүүдэй хэмжээн нютагай засагай байгууламжын дүримөөр ба (гү, али) нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдые саг зуура дүүргэгшые томилхо тухай Буряад Уласай Толгойлогшын гуримшуулгын хуули ёһоной шиидхэбэрээр (Холбоото уласай хуулийн 19-дэхи статьягай 24-дэхи хубяар ба 21-дэхи статьягай 16-дахи хубяар хараалагдаһан ушарнуудта) хизаарлагдажа болохо.

13. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулалга Холбоото уласай хуулийн 21-дэхи ба 23-дахи статьянуудай ёһоор бээлүүлэгдэдэг.

14. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргые хунгаха гурим хубилгадаг Буряад Уласай хуулийн баталан абтаһан ушарта зохистой нютагай засагай байгууламжын дүрим Буряад Уласай заагдаһан хуулийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө гурбан харын туршада Буряад Уласай заагдаһан хуулитай зохилдуулагдаха ёһотой.

15. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргые хунгаха гурим хубилгадаг Буряад Уласай хуулийн баталан абтаһан ушарта тус гурим Буряад Уласай заагдаһан хуулийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө урид хунгагдаһан нютагай засагай байгууламжануудай засаг дарганарай бүрин этигэмжэнүүдэй болзорой дүүрэхэн хойно хэрэглэгдэдэг.

14-дэхи статья. **Буряад Уласай Толгойлогшын нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэдые уридшалан хаража үзэхэ болон**

нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда дурадхаха гурим

1. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан нютагай засагай байгууламжын хүсэндөө байһан засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдэй болзорой дүүрэхэ үдэр болотор литын 120 үдэрһөө хожом бэшэ Буряад Уласай Толгойлогшодо нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэдые дурадхаха хэрэгтэй тухай мэдээсэл эльгээдэг.

Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдэй болзорһоо урид болюулагдаһан ушарта нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан Буряад Уласай Толгойлогшодо тус хубиин нэгэдэхи абзацта заагдаһан мэдээсэлые нютагай засагай байгууламжын засаг даргын бүрин этигэмжэнүүдэй болюулагдаһан үдэрһөө ажалай 5 үдэрһөө орой бэшэ эльгээдэг.

2. Тус статьягай 1-дэхи хубида заагдаһан нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай мэдээсэлэй үндэһөөр Буряад Уласай Толгойлогшын тэрэниие абаһан үдэрһөө ажалай 7 үдэрһөө орой бэшэ Буряад Уласай Толгойлогшын бүрин этигэмжэлһэн Буряад Уласай гүйсэдхэхы зургаан нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудые тушаан абаха болзорнууд тухай мэдээсэлые мэдээсэлэй-теле-харилсаанай Интернет сүлжээндэхи Буряад Уласай Засагай газарай албан ёһоной сайт дээрэ болон (гү, али) «Бурятия» сониндо толилдог.

3. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудые Буряад Уласай Толгойлогшодо оруулха эрхэтэй гэбэл:

1) дэбжүүлэгдэгшэдэйнх холбоото уласай тоолборинуудай Оросой Холбоото Уласай Холбооной Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын һунгамалнуудай һаяын урдахи һунгалтын албан ёһоор толилогдоһон дүнгүүдэй үндэһөөр һунгамалай мандадуудые хубаарилгада зүбшөөгдэһэн улас түрын бодолгын намууд;

2) дэбжүүлэгдэгшэдэйнх тоолборинуудай Буряад Уласай Толгойлогшодо заагдаһан дурадхалнуудые оруулһан үдэртэ Буряад Уласай Арадай Хуралда хүсэндөө байһан һунгамалнуудай мандадуудые хубаарилгада зүбшөөгдэһэн улас түрын бодолгын намууд;

3) «Буряад Уласай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэл» гэхэн эблэл;

4) Буряад Уласай Олониитын танхим;

5) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэри хүгжөөлгын бүхы Оросой эблэл» гэхэн эблэл.

4. Тус статьягай 3-дахи хубида заагдаһан нютаг можо бүхэн Буряад Уласай Толгойлогшодо нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда хоёрһоо дээшэ бэшэ дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудые

оруулха эрхэтэй. Дэбжүүлэгшын дурадхаан дэбжүүлэгдэгшэд Холбоото уласай хуулийн 19-дэхи статьягай 9-дэхи хубяар хараалагдаһан эрилтэнүүдтэ зохихо ёһотой.

5. Буряад Уласай Толгойлогшодо нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудые оруулалга болон тэдэниие хаража үзэлгэ тус Хуулийн 1-дэхи хабсаргалтаар тогтоогдоһон гуримаар бөөлүүлэгдэдэг.

15-дахи статья. **Нютагай захиргаан**

1. Нютагай захиргаанда (нютагай засагай байгууламжын гүйсэдхэхы-зонхилхы зургаан) нютагай засагай байгууламжын дүримөөр хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудые шийдхэхэ талаар бүрин этигэмжэнүүд болон Буряад Уласай хуулинуудаар нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта дамжуулагдаһан гүрэнэй зарим бүрин этигэмжэнүүдые бөөлүүлхын тула бүрин этигэмжэнүүд олгогдодог.

2. Нютагай захиргааниие гансын хүтэлэлгын заршамаар нютагай засагай байгууламжын засаг дарга хүтэлбэрилдэг.

3. Нютагай захиргаанай байгуулгые нютагай захиргаанай толгойлогшын зууршалгаар нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан баталдаг.

4. Нютагай захиргаанай байгуулгада нютагай захиргаанай халбариин (үүргэтэ) зургаанууд бүрилдүүлэгдэжэ болохо.

5. Нютагай засагай байгууламжын дүримөөр нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай нютагай захиргааниие бүрилдүүлгэдэ, тэрэ тоодо нютагай захиргаанай толгойлогшын орлогшонорой, нютагай захиргаанай халбариин (үүргэтэ) ба (гү, али) газар дэбисхэрэй зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалда томилоггые баталалгада гү, али зүбшэлгэдэ хабаадаха эрхэ, мүн иимэ хабаадалгын түхэлнүүд ба гурим хараалагдажа болохо.

6. Нютагай захиргаанай толгойлогшын саг зуура үгы байһан ушарта (тодорхойлбол, үбшэнтэй, амаралтатай, ажал хэрэгээр ябалгатай гү, али бусад шалтагаануудтай холбоотой) тэрэнэй бүрин этигэмжэнүүдые нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюур гү, али нютагай засагай байгууламжын дүримэй ёһоор тодорхойлогдодог нютагай засагай бүрин этигэмжэтэ алба хаагша саг зуура бөөлүүлдэг.

16-дахи статья. **Нютагай захиргаанай газар дэбисхэрэй зургаанууд**

1. Зохистой дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг хүн зоной аша туһада зорилтонуудые тон ашаг үрэтэйгөөр шийдхэхэ зорилгоор нютагай захиргаанай байгуулгада тус статьягай 2-дохи хубяар тогтоогдоһон шалгуурнуудай ёһоор нютагай захиргаанай газар дэбисхэрэй зургаанууд байгуулагдажа болохо.

2. Нютагай захиргаанай газар дэбисхэрэй зургаануудые бүрилдүүлгын шалгуураар нютагай засагай байгууламжын захиргаанай түб хүрэтэр гү, али нютагай захиргаанай газар дэбисхэрэй зургаанууд хүрэтэр ба һөөргөө нютагай засагай байгууламжын бүридэлдэ ородог бүхы һуурин газарнуудай ажаһуугшадта ажалай үдэрэй туршада ябагаар хүрэхэ арга тогтоогдодог.

3. Нютагай захиргаанай байгуулгада нютагай захиргаанай газар дэбисхэрэй зургаануудай бии һаань, нютагай захиргаанай газар дэбисхэрэй зургаануудай ажаябуулга хангалгын гаршанууд нютагай бюджеттэ Оросой Холбоото Уласай бюджетүүдэй гаршануудай ангилалай ёһоор бусад гаршануудһаа амяараа хараалагдадаг.

17-дохи статья. Нютагай засагай байгууламжын хиналта-тоололгын зургаан

1. Нютагай засагай мүнгэн һангай гадаадын хиналта бэелүүлхэ зорилгоор нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан нютагай засагай байгууламжын хиналта-тоололгын зургаание байгуулдаг.

2. Нютагай засагай байгууламжын хиналта-тоололгын зургаанай эмхидхэлгын ба ажаябуулгын гурим «Оросой Холбоото Уласай нютаг можонуудай, холбоото уласай дэбисхэрнүүдэй ба нютагай засагай байгууламжануудай хиналта-тоололгын зургаануудай эмхидхэлэй ба ажаябуулгын юрэнхы заршамууд тухай» гэхэн 2011 оной феврилиин 7-ой № 6-ФЗ Холбоото уласай хууляар, Холбоото уласай хууляар, Оросой Холбоото Уласай Бюджетэй кодексоор, холбоото уласай бусад хуулинуудаар ба Оросой Холбоото Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүдээр, нютагай засагай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр тодорхойлогдодог. Холбоото уласай хуулинуудаар тогтоогдоһон ушарнуудта ба гуримаар нютагай засагай байгууламжануудай хиналта-тоололгын зургаануудай эмхидхэлэй ба ажаябуулгын хуули ёһоной гуримшуулга мүн лэ Буряад Уласай хуулинуудаар бэелүүлэгдэдэг.

18-дахи статья. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюурнууд. Нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай эрхэ зэргэ

1. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюур хадаа нютагай засагай тушаал эзэлдэг гү, али хэлсээ (ажалай гэрээ) баталһан, нютагай засагай байгууламжын дүримэй ёһоор хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудые шийдхэхэ ба (гү, али) нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанай ажаябуулга эмхидхэхэ талаар гүйсэдхэхы-зонхилхы бүрин этигэмжэнүүдтэй нюур гэжэ ойлгогдодог.

2. Нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудта хабаатай гэбэл:

1) һунгамал;

2) нютагай засагай байгууламжын засаг дарга;

3) нютагай засагай байгууламжын хиналта-тоололгын зургаанай түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, шалгагша;

4) нютагай засагай байгууламжын дүримэй ёһоор бусад нюурнууд.

19-дэхи статья. Нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлгын лаб найдуулганууд

Нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлгын лаб найдуулганууд холбоото уласай хуулинуудай ба Буряад Уласай хуулинуудай ёһоор нютагай засагай байгууламжын дүримөөр тогтоогдодог.

20-дохи статья. Нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай харюусалга

1. Хэрбээ Холбоото уласай хууляар ондоогоор хараалагдаагүй һаань, эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай Оросой Холбоото Уласай, Буряад Уласай хууляар тогтоогдоһон хизаарлалтануудые, хорилтонуудые сахяагүй, уялгануудые дүүргээгүй ушарта нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай бүрин этигэмжэнүүд болзорһоо урид болюулагдадаг.

2. Эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай Оросой Холбоото Уласай, Буряад Уласай хуулийн ёһоор нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай тушаадаг олзо оршонууд, гаршанууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдэй үнэн зүбые ба хүсэд дүүрэниие шалгалта Буряад Уласай хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнгэргэгдэдэг.

21-дэхи статья. Нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулалга

1. Нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай бүрин этигэмжэнүүд удаадахи ушарнуудта болзорһоо урид болюулагдадаг:

1) наһа баралга;
2) өөрын дураар тушаалһаа буулгалга;
3) хүдэлхэ шадалгүй гү, али хизаартай шадалтай гэжэ шүүлтын тоололго;

4) шүүлтын һураггүй үгы гэжэ тоололго гү, али наһа бараһан гэжэ соносхолго;

5) тэрээн тушаа шүүлтын гэмнэхэн шиидхэбэрийн хуулита хүсэндөө оролго;

6) Оросой Холбоото Уласаа гадуур саг үргэлжэ ажаһуухаяа гаража ошолго;

7) Оросой Холбоото Уласай эрхэтэнэй харьяагүй бололго гү, али хари гүрэнэй эрхэтэнэй харьяатай (албатанай харьяатай), үгы гэбэл Оросой Холбоото Уласай эрхэтэнэй хари гүрэнэй дэбисхэртэ ажаһууха зүбшөөлтэй гү,

али саг үргэлжэ ажаһууха эрхэ гэршэлхэн бусад дансатай байлга;

8) нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зохистой зургаанай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулалга;

9) сэрэгэй албанда таталга гү, али тэрэниие орлодог ондоо эрхэтэнэй албанда эльгээлгэ;

10) хари гүрэнэй тагнуулшанай эрхэ зэргэтэй бололго;

11) холбоото уласай хуулинуудаар тогтоогдоһон бусад ушарнууд.

2. Хунгамалай зургаан харын туршада таһалгаряагүй нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай бүхы зүблөөнүүдтэ хүндэтэй шалтагаангүйгөөр үгы байһан ушарта нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалай бүрин этигэмжэнүүд нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай шийдхэбэреэр болзорһоо урид болюулагдадаг.

3. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха тухай нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай шийдхэбэрийн абтаһан нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамал тус шийдхэбэрийн албан ёһоор толилогдоһон үдэрһөө 10 үдэрэй туршада тус шийдхэбэри буруушааха тухай мэдүүлгэтэйгээр шүүлтэдэ хандаха эрхэтэй.

4. Хэрбээ нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха тухай нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай шийдхэбэрийн үндэһөөр бүрин этигэмжэнүүдэйн болзорһоо урид болюулагдаһан нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалай тус шийдхэбэриие шүүлтын гуримаар буруушаагаа хаань, нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан шүүлтын шийдхэбэрийн хуулита хүсэндөө орохоһоо урид нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалнуудай нэмэлтэ хунгалта зарлаха тухай шийдхэбэри абаха эрхэгүй.

5. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха тухай нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай шийдхэбэри бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха үндэһэнэй бии болоһон үдэрһөө хойшо 30 үдэрһөө орой бэшэ абтадаг, харин хэрбээ тус үндэһэнэй нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай сессинүүдэй хоорондохи хугасаада бии болоо хаань – иимэ үндэһэнэй бии болоһон үдэрһөө хойшо гурбан һараһаа орой бэшэ.

6. Хэрбээ тус статьягай 1-дэхи хубийн 2-дохи пунктаар хараалагдаһан үндэһөөр нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха тухай нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай шийдхэбэрийн тус статьягай 5-дахи хубяар хараалагдаһан болзорто абтаагүй байгаа хаань, нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамал нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай юушье хэнгүй байлгада гомдол бариха тухай мэдүүлгэтэйгээр шүүлгын хууляар хараалагдаһан гуримаар шүүлтэдэ

хандаха эрхэтэй.

7. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай хунгамалай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха тухай мэдүүлгэтэйгээр Буряад Уласай Толгойлогшын хандаһан ушарта бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха үндэһэнэй бии болоһон үдэр хадаа нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда тус мэдүүлгын ороһон үдэр болодог.

4-дэхи бүлэг. **Нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын үүргэтэ үндэһэ һууринууд**

22-дохи статья. **Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ба Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай хоорондо бүрин этигэмжэнүүдые шэнээр хубаарилга**

1. Холбоото уласай хуулийн 32-дохи статьягай 2-дохи хубяар хараалагдаһан хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудые шийдхэхэ талаар нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай бүрин этигэмжэнүүд Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай бээлүүлхын тула Буряад Уласай хууляар шэнээр хубаарилагдажа болохо.

2. Холбоото уласай хуулийн 32-дохи статьягай 3-дахи хубяар хараалагдаһан бүрин этигэмжэнүүд хүн зоной ажамидарал хангаха зорилгоор нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай бээлүүлхын тула Буряад Уласай хууляар шэнээр хубаарилагдажа болохо.

23-дахи статья. **Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта гүрэнэй зарим бүрин этигэмжэнүүдые олголго**

Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта гүрэнэй зарим бүрин этигэмжэнүүдые олголго болон нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудһаа гүрэнэй зарим бүрин этигэмжэнүүдые хуряан абалга Холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон гуримаар Буряад Уласай хуулинуудаар бээлүүлэгдэдэг.

24-дэхи статья. **Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай зарим бүрин этигэмжэнүүдые саг зуурада бээлүүлгэ**

Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай зарим бүрин этигэмжэнүүдые Холбоото уласай хууляар хараалагдаһан ушарнуудта ба гуримаар Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаанууд саг зуура бээлүүлжэ болохо.

25-дахи статья. **Нютагай засагай хиналта**

Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудаар баталан абтаһан нютагай засагай хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр тогтоогдоһон эрилтэнүүдые сахилгын хойноһоо нютагай засагай хиналта эмхидхэдэг ба бээлүүлдэг, харин зохистой янзын хиналтын холбоото уласай хуулинуудаар нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай бүрин этигэмжэнүүдтэ оруулагдаһан ушарнуудта Холбоото уласай хуулийн 32-дохи статьягай 5-дахи ба 9-дэхи хубинуудай дүримүүдые хараада абан, холбоото уласай хуулинуудаар, Буряад Уласай хуулинуудаар тогтоогдоһон эрилтэнүүдые сахилгын хойноһоо нютагай засагай хиналта баһа эмхидхэдэг ба бээлүүлдэг.

5-дахи бүлэг. Хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри сэхэ бээлүүлгэ ба хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри бээлүүлгэдэ хабаадалга

26-дахи статья. Хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри сэхэ бээлүүлгын ба хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри бээлүүлгэдэ хабаадалгын түхэлнүүд

1. Хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри сэхэ бээлүүлгын түхэлнүүдтэ хабаатай гэдэл:

- 1) нютагай бүгэдын һанал хуряалга;
- 2) нютагай засагай һунгалта;
- 3) эрхэтэдэй суглаан.

2. Нютагай өөһэдын хүтэлбэри бээлүүлгэдэ хүн зоной хабаадалгын түхэлнүүдтэ хабаатай гэдэл:

- 1) асуулта;
- 2) олониитын шагналганууд, олониитын зүбшэн хэлсэлгэнүүд;
- 3) эрхэтэдэй суглаан;
- 4) үүсхэлтэ түсэлнүүд;
- 5) газар дэбисхэрэй ниитын өөһэдын хүтэлбэри;
- 6) хүдөө һуурин газарай староста;
- 7) Оросой Холбоото Уласай Үндэһэн хуулида, холбоото уласай хуулинуудта, Буряад Уласай хуулинуудта зүрйю бэшэ бусад түхэлнүүдээр.

3. Хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри сэхэ бээлүүлгэ ба хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри бээлүүлгэдэ хабаадалга хуулида байлгын, һайн дуранай заршамуудта үндэһэлдэг.

4. Ниитын засагай зургаанууд ба тэдэнэй тушаалта нюурнууд хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри сэхэ бээлүүлгэдэ ба хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэри бээлүүлгэдэ хабаадалгада хүн зондо туһалха уялгатай.

27-дохи статья. Нютагай бүгэдын һанал хуряалга

1. Нютагай бүгэдын һанал хурялга хүн зоной ажамидарал сэхэ хангаха асуудалнуудые хүн зоной сэхэ шийдхэхэ зорилгоор үнгэргэгдэдэг.

2. Буряад Уласта нютагай бүгэдын һанал хурялга холбоото уласай хуулинуудаар болон нютагай бүгэдын һанал хурялга тухай Буряад Уласай хууляар тогтоогдоһон гуримаар зарлагдадаг ба үнгэргэгдэдэг.

28-дахи статья. **Нютагай засагай һунгалта**

1. Нютагай засагай һунгалта нюусаар дуугаа үгэхэдэ, һунгамалнуудые, нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг бусад нюурнуудые бүгэдын адли тэгшэ ба сэхэ һунгуулиин эрхын үндэһөөр нютагай засагай байгууламжын дүримэй ёһоор һунгаха зорилгоор үнгэргэгдэдэг.

2. Буряад Уластахи нютагай засагай һунгалта холбоото уласай хуулинуудаар ба Буряад Уласай хуулинуудаар тогтоогдоһон гуримаар зарлагдадаг ба үнгэргэгдэдэг.

29-дэхи статья. **Эрхэтэдэй суглаан**

1. Эрхэтэдэй суглаа үнгэргэхэ аргаар хүн зоной нютагай өөһэдын хүтэлбэритэй байха эрхэ бээлүүлгэ Холбоото уласай хуулиин ёһоор бээлүүлэгдэдэг.

2. Нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой бүридэлдэ ородог һуурин газарай дэбисхэрэй хубида (саашадаа – һуурин газарай дэбисхэрэй хуби) һуурин газарай дэбисхэрэй тус хубида эрхэтэдэй өөртөө татабари тохолгын аргуудые нэбтэрүүлхэ ба хэрэглэхэ асуудалаар эрхэтэдэй суглаан үнгэргэгдэжэ болохо.

3. Эрхэтэдэй өөртөө татабари тохолгын аргуудые нэбтэрүүлхэ ба хэрэглэхэ асуудалаар эрхэтэдэй суглаанай үнгэргэгдэжэ болохо һуурин газарай дэбисхэрэй хубиин хилэнүүд удаадахи шалгуурнуудые хараада абан тодорхойлогдодог:

1) һуурин газарай дэбисхэрэй хубида эрхэтэдэй ажаһуудаг дэбисхэрэй оршолго - олон байратай гэр, байрын гэрнүүдэй бүлэг, ажаһуулгын бага хороо, бүһэлүүр (нэлэнхы үргэн), дэбисхэр дээрэнх гэр байрануудай оршодог гудамжа-харгын һужаагай зүйл;

2) һуурин газарай дэбисхэрэй хубиин ниитэ нэгэн газар дэбисхэрэй ба оршон зайн бүрин бүтэн байлга (дэбисхэрэй хуби таһаршагүй байха ёһотой ба тодорхойлогдодог дэбисхэрэй оршодог һуурин газарай хилэнхэ гараха ёһогүй).

30-дахи статья. **Асуулта**

1. Эрхэтэдэй асуулта нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюурнуудай хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудые шийдхэхэ талаар бүрин этигэмжэнүүдые

бээлүүлхэ хубида, мүн Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын юрэнхы заршамуудые тогтоолгын асуудалнуудые шиидхэхэ талаар бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлхэ хубида шиидхэбэринүүдые абахада, хүн зоной һанамжа элирүүлхын тула нютагай засагай байгууламжын бүхы дэбисхэр дээрэ гү, али тэрэнэй дэбисхэрэй хубида үнгэргэгдэжэ болохо.

2. Эрхэтэдэй асуулта зарлаха ба үнгэргэхэ гурим Холбоото уласай хуулийн дүримүүдые хараада абан, нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай гуримшуулгын хуули ёһоной шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдодог.

3. Эрхэтэдэй асуулта бэлдэлгэтэй ба үнгэргэлгэтэй холбоотой хэмжээ ябуулгануудай һомололго бээлүүлэгдэдэг гэбэл:

1) нютагай бюджетэй мүнгэнэй ашаар – нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай гү, али нютагай засагай байгууламжын ажаһуугшадай үүсхэлээр асуулта үнгэргэхэдэ;

2) уласай бюджетэй мүнгэнэй ашаар – Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай үүсхэлээр асуулта үнгэргэхэдэ.

31-дэхи статья. Олониитын шагналганууд, олониитын зүбшэн хэлсэлгэнүүд

1. Олониитын шагналганууд хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудаар нютагай засагай хуули ёһоной шиидхэбэринүүдэй түлэбүүдые нютагай засагай байгууламжын ажаһуугшадай хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэхын тула нютагай засагай байгууламжын бүхы дэбисхэр дээрэ үнгэргэгдэжэ болохо.

2. Ниитын шагналгануудые зарлаха ба үнгэргэхэ гурим нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай гуримшуулгын хуули ёһоной шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдодог.

32-дохи статья. Эрхэтэдэй суглаан

1. Эрхэтэдэй суглаа зарлаха ба үнгэргэхэ гурим, мүн эрхэтэдэй суглаанай бүрин этигэмжэнүүд нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай гуримшуулгын хуули ёһоной шиидхэбэринүүдээр, Холбоото уласай хуулийн ёһоор газар дэбисхэрэй ниитын өөһэдын хүтэлбэрийн дүримөөр тодорхойлогдодог.

2. Хэрбээ энээнэй нютагай засагай гуримшуулгын хуули ёһоной шиидхэбэринүүдээр тогтоогдонхой һаань, хүдөөгэй һуурин газарай старостые дэбжүүлхэ асуудалаар, хүдөөгэй һуурин газарай старостын бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха асуудалаар хүдөө һуурин газарта үнгэргэгдэдэг эрхэтэдэй суглаанда тус хүдөө һуурин газарай дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг ба эдэбхитэй һунгуулийн эрхэтэй Оросой Холбоото Уласай эрхэтэд, мүн эрхэтэдэй суглаанай үнгэргэгдэхэ үдэртэ арбан найман һаһа

хүсэһэн ба үмсэдөө тус хүдөө һуурин газарай дэбисхэр дээрэ оршодог гэр байртай Оросой Холбоото Уласай эрхэтэд хабаадаха аргатай.

33-дахи статья. Үүсхэлтэ түсэлнүүд

1. Хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнууды гү, али нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта шийдхэхэ эрхын олгогдоһон бусад асуудалнууды шийдхэхэ талаар нютагай засагай байгууламжын гү, али тэрэнэй хубийн ажаһуугшадта түрүү шухала удха шанартай хэмжээ ябуулганууды бээлүүлхэ зорилгоор нютагай захиргаанда тэрэ тоодо нютагай захиргаанай газар дэбисхэрэй зургаанаар үүсхэлтэ түсэл оруулагдажа болохо.

2. Үүсхэлтэ түсэлнүүды дэбжүүлхэ, оруулха, зүбшэн хэлсэхэ, хаража үзэхэ, мүн тэдэнэй мұрысөөтэ шэлэн абалгыг үнгэргэхэ гуримыг нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан Холбоото улсai хуулийн ёһоор тогтоодог.

3. Буряад Уласай бюджетһээ бюджетүүд хоорондын мүнгэн шэлжүүлгэнүүдэй ашаар мүнгэн һангай дэмжэлтэ абахын тула дэбжүүлэгдэһэн үүсхэлтэ түсэлнүүд тушаа үүсхэлтэ түсэлнүүдтэ байха ёһотой мэдээнүүдэй бүридэлдэ табигдадаг эрилтэнүүд, үүсхэлтэ түсэлнүүдыг хаража үзэлгын гурим, тэрэ тоодо тэдэниг дэмжэхээ арсаха үндэһэ баримтанууд, иимэ үүсхэлтэ түсэлнүүдыг мұрысөөгөөр шэлэн абалгын гурим ба шалгуурнууд Буряад Уласай хуулийн ба (гү, али) гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэрийн ёһоор тогтоогдодог.

34-дэхи статья. Газар дэбисхэрэй ниитын өөһэдын хүтэлбэри

1. Газар дэбисхэрэй ниитын өөһэдын хүтэлбэри хадаа нютагай засагай байгууламжын дэбисхэрэй хубида ажаһуудаг газараараа эрхэтэдэй бээ даагаад ба өөрынгөө харюусалгаар хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудаар өөрын үүсхэл бээлүүлхын тула өөһэдыгөө эмхидхэлгэ гэжэ ойлгогдодог.

2. Газар дэбисхэрэй ниитын өөһэдын хүтэлбэри Холбоото улсai хуулийн ёһоор бээлүүлэгдэдэг.

3. Буряад Уласай хууляар тогтоогдоһон гуримаар тэрэ тоодо хуулийн эрхэтэ нюурай эрхэ зэргээр бүридхэлдэ абтангүй ажаябуулгаяа бээлүүлдэг газар дэбисхэрэй ниитын өөһэдын хүтэлбэринүүдтэ улсai бюджетэй болон нютагай бюджетүүдэй бюджетэй һомололгонуудай ашаар дэмжэлгэ үзүүлэгдэжэ болохо.

35-дахи статья. Хүдөөгэй һуурин газарай староста

1. Хотын тойрогто гү, али нютагай засагай тойрогто оршодог хүдөө һуурин газарта хүн зоной ажамидарал сэхэ хангаха асуудалнууды шийдхэхэдээ, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ба хүдөө һуурин

газарай ажаһуугшадай харилсаата ажал эмхидхэхын тула хүдөө һуурин газарай староста томилогдожо болохо.

2. Хүдөө һуурин газарай старостые томилогын, бүрин этигэмжэнүүдэй асуудалнууд Холбоото уласай хууляар тогтоогдодог.

3. Хүдөө һуурин газарай старостын ажаябуулгын лаб найдуулганууд ба эрхэ зэргын бусад асуудалнууд, тэрэ тоодо тэрэнэй эд зөөрийн-оньһоной ба эмхидхэлэй хангалтын асуудалнууд нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэрээр тогтоогдодог.

6-дахи бүлэг. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн эдэй засагай үндэһэ һуури

36-дахи статья. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн эдэй засагай үндэһэ һуури

Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн эдэй засагай үндэһэ һууриие нютагай засагай мэдэлдэ байһан зөөри, тэрэ тоодо нютагай засагай байгууламжануудай эд зөөрийн эрхэнүүд, мүн нютагай бюджетүүдэй мүнгэн бүридхэнэ.

37-дохи статья. Нютагай засагай зөөри

1. Нютагай засагай байгууламжануудай мэдэлдэ байһан нютагай засагай зөөрийн бүридэл, мүн нютагай засагай зөөри эдлэхэ, ашаглаха ба зонхилхо эрхэ нүхэсэлнүүд Холбоото уласай хууляар тодорхойлогдодог.

2. Уласай зөөриие нютагай засагай зөөридэ дамжуулха гурим Буряад Уласай Хууляар гуримшуулагдадаг.

3. Нютагай засагай зөөриие үмсэлэлгын гурим ба эрхэ нүхэсэл холбоото уласай хуулинуудай ёһоор нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр тодорхойлогдодог.

38-дахи статья. Нютагай бюджетүүд

1. Нютагай засагай байгууламжа бүхэн өөрын бюджеттэй (нютагай бюджеттэй).

2. Нютагай засагай байгууламжануудай бюджетүүдэй бүридэлэй хубиин зэргээр зарим һуурин газарнуудай, нютагай засагай байгууламжанууд болодоггүй бусад дэбисхэрнүүдэй олзо оршонуудай ба гаршануудай түсэб хараалагдажа болохо.

3. Тус статьягай 2-дохи хубида заагдаһан оршо гаршын түсэбүүдые бүридхэхэ, баталха ба дүүргэхэ гуримые зохистой нютагай засагай байгууламжануудай нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд Оросой Холбоото Уласай Бюджетэй кодексоор тогтоогдоһон эрилтэнүүдые сахилгатайгаар өөһэдөө тодорхойлдог.

4. Нютагай бюджетэй түлэб бэлдэлгэ ба хаража үзэлгы, нютагай бюджет баталалгы ба бээлүүлгы, тэрэниие дүүргэлгын хойноһоо хиналта

бээлүүлгые, нютагай бюджет бээлүүлгэ тухай тоосоо бэлдэлгые ба баталалгые Оросой Холбоото Уласай Бюджетдэй кодексээр тогтоогдоһон эрилтэнүүдые сахилгатайгаар нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд өөһэдөө бээлүүлдэг.

5. Нютагай засагай байгууламжануудай, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн тушаалта нюурнуудай бюджетдэй бүрин этигэмжэнүүд Оросой Холбоото Уласай Бюджетдэй кодексээр тогтоогдодог.

6. Татабаринуудай ба албан түлбэринүүдэй халбариды шалгалтын ба хиналтын талаар бүрин этигэмжэтэй холбоото улсасай гүйсэдхэхы засагай газар дэбисхэрэй зургаанууд нютагай засагай байгууламжануудай мүнгэн хангай зургаануудта зохистой нютагай засагай байгууламжануудай бюджетүүдтэ оруулагдаха ёһотой татабаринуудые ба албан түлбэринүүдые нэмэжэ тоололго ба түлэлгэ тухай мэдээсэл Оросой Холбоото Уласай Засагай газарай тогтооһон гуримаар үгэдэг.

7. Хотын тойрогой гү, али нютагай засагай тойрогой мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшэ Оросой Холбоото Уласай Засагай газарай бүрин этигэмжэлһэн холбоото улсасай гүйсэдхэхы засагай зургаанай тогтооһон мэргэжэлтэ эрилтэнүүдтэ харюусадаг нюурнуудай тооһоо тушаалда томилогдодог.

8. Хотын тойрогой гү, али нютагай засагай тойрогой мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал эзэлхээс хэдэһэн дэбжүүлэгдэгшэдэй мэргэжэлтэ эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэлгэ Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманай хабаадалгатайгаар тус Хуулийн 2-дохи хабсаргалтада тогтоогдоһон гуримаар бээлүүлэгдэдэг.

9. Нютагай бюджетдэй түлэб, нютагай бюджет баталха тухай шийдхэбэри, тэрэниие дүүргэлгэ тухай жэлэй тоосоон, нютагай бюджет бээлүүлгын ябаса тухай болон нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай нютагай засагай алба хаагшадай, нютагай засагай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй тоо тухай гурбан хара бүрийн мэдээнүүд тэдэнэй ажалай түлөөһэнэй бодото гаршануудые заалгатайгаар албан ёһоор толилогдохо ёһотой.

10. Нютагай засагай байгууламжануудай бюджетдэй хангагдаса тэгшэрүүлгэ Оросой Холбоото Уласай Бюджетдэй кодексын эрилтэнүүдэй ёһоор бээлүүлэгдэдэг.

39-дэхи статья. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай гүрэнэй бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлгэдэ нютагай бюджетүүдтэ тусхай мүнгэн туһаламжа үзүүлэлгэ

1. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта бээлүүлхын тула дамжуулагдаһан Оросой Холбоото Уласай гүрэнэй бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлхэдэ гарадаг нютагай засагай байгууламжануудай гаргашалха уялгануудай мүнгэн хангай хангалта Оросой Холбоото Уласай Бюджетдэй

кодексын ёһоор уласай бюджетдээ нютагай бюджетүүдтэ тусхай мүнгэн туһаламжа үзүүлхэ аргаар холбоото уласай бюджетэй мүнгэнэй ашаар бээлүүлэгдэдэг.

2. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта дамжуулагдаһан Оросой Холбоото Уласай гүрэнэй бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлгэдэ тусхай мүнгэн туһаламжа Оросой Холбоото Уласай Бюджетэй кодексын ёһоор заагдаһан зорилгонуудта нютагай бюджетүүдэй хоорондо тэдэниие хубаарилха зорилгоор холбоото уласай бюджетдээ уласай бюджеттэ үгтэдэг.

3. Бээлүүлхын тула нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта Буряад Уласай хуулинуудаар дамжуулагдаһан Буряад Уласай гүрэнэй бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлхэдэ гарадаг нютагай засагай байгууламжануудай гаргашалха уялгануудай мүнгэн һангай хангалта Оросой Холбоото Уласай Бюджетэй кодексын ба тэрэнэй ёһоор баталан абтаһан Буряад Уласай хуулинуудай ёһоор уласай бюджетдээ нютагай бюджетүүдтэ тусхай мүнгэн туһаламжа үзүүлхэ аргаар уласай бюджетэй мүнгэнэй ашаар бээлүүлэгдэдэг.

40-дэхи статья. Нютагай бюджетүүдхээ үгтэдэг бюджетүүд хоорондын мүнгэн шэлжүүлгэнүүд

1. Оросой Холбоото Уласай Бюджетэй кодексор тогтоогдоһон эрилтэнүүдэй ёһоор ба ушарнуудта Буряад Уласай Хууляар нютагай бюджетүүдхээ уласай бюджеттэ мүнгэн дэмжэлтэ ба бюджетүүд хоорондын бусад мүнгэн шэлжүүлгэнүүдые үзүүлэлгэ хараалагдажа болохо.

2. Нютагай засагай байгууламжануудай бюджетүүдтэ бусад нютагай засагай байгууламжануудай бюджетүүдхээ Оросой Холбоото Уласай Бюджетэй кодексор тогтоогдоһон эрилтэнүүдэй ёһоор болон ушарнуудта мүнгэн дэмжэлтэнүүд ба бюджетүүд хоорондын бусад мүнгэн шэлжүүлгэнүүд үзүүлэгдэжэ болохо.

7-дохи бүлэг. Нютагай засагай хоорондын суг ажаллалга

41-дэхи статья. Нютагай засагай хоорондын суг ажаллалгын түхэлнүүд

1. Нютагай засагууд хоорондын суг ажаллалга удаадахи түхэлнүүдээр бээлүүлэгдэдэг:

1) нютагай засагай байгууламжануудай нэгэдэлнүүдтэ нютагай засагай байгууламжануудай гэшүүн байлга;

2) нютагай засагууд хоорондын ажахын бүлгэмүүдые, нютагай засагууд хоорондын хэблэлэй олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэл ба сүлжээтэ хэблэл эмхидхэн байгуулалга;

3) нютагай засагай байгууламжануудай аралжаанай бэшэ эмхинүүдые эмхидхэн байгуулалга;

4) хэлсээнүүдые ба гэрээнүүдые баталалга;

5) Оросой Холбоото Уласай нютаг можонуудай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэлнүүдэй харилсаа эмхидхэлгэ.

2. Нютагай засагай байгууламжануудай нэгэдэлнүүд, нютагай засагай байгууламжанууд хоорондын ажахын бүлгэмүүд, нютагай засагай байгууламжануудай эмхидхэн байгуулһан аралжаанай бэшэ эмхинүүд нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай бүрин этигэмжэнүүдээр олгогдохо аргагүй.

42-дохи статья. Буряад Уласай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэл

1. Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай, тэдэнэй тушаалта нюурнуудай, мүн нютагай засагай байгууламжануудай харилсан ажаллалгы хангаха, Буряад Уласай дэбисхэртэ тэдэнэй хамтын ашаг һонирхол түлөөлхэ ба хамгаалха зорилгоор Буряад Уласай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэл байгуулагдадаг.

Буряад Уласай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэлэй эмхидхэл ба ажаябуулга эблэлнүүдтэ хэрэглэгдэдэг аралжаанай бэшэ эмхинүүд тухай Оросой Холбоото Уласай хуулийн эрилтэнүүдэй ёһоор бээлүүлэгдэдэг.

Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаанууд Буряад Уласай хуулийн ёһоор Буряад Уласай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэлтэй харилсан ажаллалга бээлүүлдэг.

2. Буряад Уласай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэлэй хүтэлбэрийн зургаануудые түлөөлһэн нюурнууд, тэрэ тоодо нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд хүн зоной ажамидарал сэхэ хангалгын асуудалнуудые шийдхэхэ талаар нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай бүрин этигэмжэнүүдтэ, мүн Буряад Уласай хуулинуудаар нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта дамжуулагдаһан гүрэнэй зарим бүрин этигэмжэнүүдтэ хабаатай асуудалнуудые дайрадаг ажаябуулгатай Буряад Уласай гүйсэдхэхэ зургаануудай дэргэдэхэ зохилдуулгын, зүблэхэ ба бусад зургаануудай бүридэлдэ орохо эрхэтэй.

3. Буряад Уласай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэл Буряад Уласай Засагай газарта болон «Нютагай өөһэдын хүтэлбэри хүгжөөлгын бүхы Оросой эблэл» гэхэн эблэлдэ Буряад Уластахи нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн байдал ба хүгжэлтэ тухай жэл бүрийн элидхэл бэлдэдэг болон тушаадаг.

4. Буряад Уласай нютагай засагай байгууламжануудай зүблэл «Нютагай өөһэдын хүтэлбэри хүгжөөлгын бүхы Оросой эблэл» гэхэн эблэлэй гэшүүн болодог.

8-дахи бүлэг. Түгэсхэлэй дүримүүд

43-дахи статья. Түгэсхэлэй дүримүүд

1. Тус Хуули албан ёһоор толилогдоһон үдэрэй удаа арбан үдэрэй

үнгэрхэн хойно хүсэндөө орохо 22-дохи, 25-дахи статьянуудһаань гадна 2027 оной январийн 1-һээ хүсэндөө орохо.

2. Буряад Уласай хуулинууд болон Буряад Уласай ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүд 2027 оной январийн 1-һээ орой бэшэ тус Хуулитай зохилдуулагдадаг. Тэдэниие тус Хуулитай зохилдуултар тэдэ Холбоото уласай хуулида ба тус Хуулида зүрюу бэшэ хубида зохистой харилсаануудта хэрэглэгдэдэг.

3. 2027 оной январийн 1 болотор нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд Холбоото уласай хуулийн 14 – 18-дахи статьянуудай ба «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн 2004 оной декабрийн 7-ой № 896-III Буряад Уласай Хуулийн 8-дахи, 8.1-дэхи статьянуудай ёһоор бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлдэг.

4. Тус Хуули «Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ «Ниитын засагай ниитэ нэгэн байгуулгада нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын юрэнхы заршамууд тухай» гэхэн Холбоото уласай хуули бээлүүлгын зарим асуудалнууд тухай» гэхэн 2025 оной ноябрийн 22-ой № 1246-VII Буряад Уласай Хууляар тогтоогдоһон шэлжэлтын дүримүүдые хараада абан хэрэглэгдэдэг.

44-дэхи статья. Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдые (хуули тогтоолгын шийдхэбэринүүдэй дүримүүдые) хүсээ буураһанда тоололго

1. Тус Хуулийн хүсэндөө ороһон үдэрһөө хүсээ буураһанда тоолохо гээл:

1) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн 2004 оной декабрийн 7-ой № 896-III Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи бүлэгэй 1 – 7-дохи, 9 – 11-дэхи статьянуудые, 2 – 7-дохи бүлэгүүдые, 1-дэхи ба 2-дохи хабсаргалтануудые (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2004, № 12 (57); «Бурятия» сонин, 2004, декабрийн 8);

2) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн 2005 оной мартын 22-ой № 1091-III Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2005, № 3 (72); «Бурятия» сонин, 2005, мартын 24);

3) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулига хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2005 оной ноябрийн 23-ай № 1359-III Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2005, № 11 (80); «Бурятия» сонин, 2005, ноябрийн 26);

4) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 23-дахи статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2006 оной майн 6-ай № 1645-III Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2006, № 4 – 5 (85 – 86); «Бурятия» сонин,

2006, майн 11);

5) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 19-дэхи статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2007 оной мартын 5-ай № 2090-III Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2007, № 3 (96); «Бурятия» сонин, 2007, мартын 7);

6) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2008 оной мартын 4-эй № 128-IV Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2008, № 3 (108); «Бурятия» сонин, 2008, мартын 6);

7) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 31-дэхи статьягай 4-дэхи хубие хүсээ буураһанда тоолохо тухай» гэхэн 2008 оной июлийн 7-ой № 357-IV Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2008, № 6 – 7 (111 – 112); «Бурятия» сонин, 2008, июлийн 8);

8) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн асуудалнуудаар Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2009 оной мартын 16-ай № 757-IV Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьяе (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2009, № 1 – 2 (118 – 119); «Бурятия» сонин, 2009, мартын 17);

9) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2009 оной июлийн 13-ай № 976-IV Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2009, № 6 – 8 (123 – 125); «Бурятия» сонин, 2009, июлийн 14);

10) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн асуудалнуудаар Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2010 оной майн 11-эй № 1420-IV Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьяе (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2010, № 4 – 5 (133 – 134); «Бурятия» сонин, 2010, майн 12);

11) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2011 оной мартын 11-эй № 1916-IV Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2011, № 1 – 3 (142 – 144); «Бурятия» сонин, 2011, мартын 15);

12) «Гүрэнэй байгуулалтын талаар Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ Буряад Уласай дээдэ тушаалта нюурай тушаалай нэрэмжэ хэлгэхэ хубида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2011 оной октябрийн 13-ай № 2235-IV Буряад Уласай Хуулийн 14-дэхи статьяе (Буряад Уласай Хуулита шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2011, № 8 – 10 (149 – 151); «Бурятия» сонин, 2011, октябрийн 19);

13) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 26-дахы статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2011

оной ноябрийн 15-ай № 2424-IV Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2011, № 11 – 12 (152 – 153); «Бурятия» сонин, 2011, ноябрийн 22);

14) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулига хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2012 оной майн 10-ай № 2666-IV Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2012, № 4 (157); «Бурятия» сонин, 2012, майн 15);

15) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулига хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2012 оной ноябрийн 14-эй № 3035-IV Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2012, № 11 (164); «Бурятия» сонин, 2012, ноябрийн 16);

16) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулига хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2013 оной мартын 7-ой № 3219-IV Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2013, № 3 (168); «Бурятия» сонин, 2013, мартын 14);

17) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулига хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2013 оной ноябрийн 14-эй № 60-V Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2013, № 11 (176), I хуби; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2013, ноябрийн 15);

18) «Оросой Холбоото Уласта болбосорол тухай» гэхэн Холбоото уласай хуулийн абтаһан ушарһаа гүрэнэй байгуулалтын ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн халбарида Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2013 оной ноябрийн 14-эй № 131-V Буряад Уласай Хуулийн 11-дэхи статьяе (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2013, № 11 (176), I хуби; «Бурятия» сонин, 2013, ноябрийн 21; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2013, ноябрийн 15);

19) «Гүрэнэй байгуулалтын ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн халбарида Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2014 оной майн 7-ой № 487-V Буряад Уласай Хуулийн 6-дахи статьяе (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2014, № 5 (182); «Бурятия» сонин, 2014, майн 13);

20) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулига хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2014 оной октябрийн 7-ой № 713-V Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьягай 3 – 13-дахи пунктуудые («Бурятия» сонин, 2014, октябрийн 10; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2014, октябрийн 9);

21) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын талаар Буряад Уласай

хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2015 оной июлийн 7-ой № 1160-V Буряад Уласай Хуулийн 1-дэх статьягай 2-дохи, 3-дахи пунктнуудыг («Бурятия» сонин, 2015, июлийн 10; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2015, июлийн 8);

22) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын талаар Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2015 оной июлийн 7-ой № 1166-V Буряад Уласай Хуулийн 1-дэх статьяг («Бурятия» сонин, 2015, июлийн 10; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2015, июлийн 8);

23) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2015 оной ноябрийн 27-ой № 1477-V Буряад Уласай Хуулиг («Бурятия» сонин, 2015, декабрийн 1; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2015, ноябрийн 27);

24) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 23-дахи статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2016 оной мартын 2-ой № 1652-V Буряад Уласай Хуулиг (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2016, мартын 4);

25) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2016 оной июнийн 30-ай № 1851-V Буряад Уласай Хуулиг («Бурятия» сонин, 2016, июлийн 8; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2016, июлийн 4);

26) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын талаар Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2016 оной октябрийн 3-ай № 1957-V Буряад Уласай Хуулийн 1-дэх статьяг («Бурятия» сонин, 2016, октябрийн 7; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2016, октябрийн 5);

27) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 22-дохи статьяда хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2016 оной октябрийн 6-ай № 1960-V Буряад Уласай Хуулиг («Бурятия» сонин, 2016, октябрийн 11; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2016, октябрийн 7);

28) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2017 оной мартын 7-ой № 2269-V Буряад Уласай Хуулиг (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2017, мартын 10);

29) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн халбарида Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2017 оной июлийн 7-ой № 2489-V Буряад Уласай Хуулийн 1-дэх статьяг («Бурятия» сонин, 2017, июлийн 21; (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2017, июлийн 10);

30) «Эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын халбарид гүрэнэй бодолго нарижуулха зорилгоор Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2017 оной октябрийн 10-ай № 2560-V Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьяе (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2017, октябрийн 10);

31) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 21-дэхи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2017 оной октябрийн 10-ай № 2586-V Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2017, октябрийн 10);

32) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 14.2-дохи статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2018 оной мартын 7-ой № 2848-V Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2018, мартын 7);

33) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 22-дохи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2018 оной апрелийн 24-эй № 2956-V Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2018, апрелийн 24);

34) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 15-дахи ба 19.2-дохи статьянуудта хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2018 оной июлийн 6-ай № 3078-V Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2018, июлийн 9);

35) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 22-дохи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2018 оной декабрийн 4-эй № 208-VI Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2018, декабрийн 4);

36) «Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2018 оной декабрийн 13-ай № 214-VI Буряад Уласай Хуулийн 2-дохи статьяе (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2018, декабрийн 13);

37) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 22-дохи статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2019 оной мартын 11-эй № 299-VI Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2019, мартын 12);

38) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2019 оной октябрийн 4-эй № 594-VI Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй

засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2019, октябрийн 7);

39) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 23-дахи ба 34-дэхи статьянуудта хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2020 оной мартын 13-ай № 824-VI Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2020, мартын 13);

40) «Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2020 оной июлийн 14-эй № 1017-VI Буряад Уласай Хуулийн 2-дохи статьяе (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2020, июлийн 15);

41) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2020 оной декабрийн 4-эй № 1200-VI Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2020, декабрийн 7);

42) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2021 оной апрелийн 30-ай № 1452-VI Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2021, майн 5);

43) «Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2021 оной ноябрийн 24-эй № 1794-VI Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьяе (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2021, ноябрийн 25);

44) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2022 оной мартын 9-эй № 1977-VI Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2022, мартын 10);

45) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2022 оной апрелийн 29-эй № 2050-VI Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2022, майн 4);

46) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2022 оной октябрийн 4-эй № 2262-VI Буряад Уласай Хуулиие («Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2022, октябрийн 5);

47) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай» гэхэн 2022 оной декабрийн 26-ай № 2451-VI Буряад Уласай Хуулиие («Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2022, декабрийн 26);

48) «Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ

хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2023 оной февралийн 28-ай № 2498-VI Буряад Уласай Хуулийн 2-дохи статьяе («Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2023, февралийн 28);

49) «Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2023 оной ноябрийн 22-ой № 94-VII Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьяе («Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2023, ноябрийн 24);

50) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 22-дохи статьяда хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2024 оной мартын 31-эй № 367-VII Буряад Уласай Хуулиие («Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2024, апрелийн 1);

51) «Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2024 оной июлийн 9-эй № 482-VII Буряад Уласай Хуулийн 4-дэхи статьяе («Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2024, июлийн 9);

52) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 19.4-дэхи статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2024 оной октябрийн 2-ой № 573-VII Буряад Уласай Хуулиие («Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2024, октябрийн 3);

53) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2024 оной ноябрийн 26-ай № 682-VII Буряад Уласай Хуулиие («Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2024, ноябрийн 27).

2. 2027 оной январийн 1-һээ хүсээ буураһанда тоолохо гэбэл:

1) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн 2004 оной декабрийн 7-ой № 896-III Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2004, № 12 (57); «Бурятия» сонин, 2004, декабрийн 8);

2) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын халбарида Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2012 оной октябрийн 8-ай № 2950-IV Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьяе («Бурятия» сонин, 2012, октябрийн 12);

3) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2014 оной октябрийн 7-ой № 713-V Буряад Уласай Хуулиие («Бурятия» сонин, 2014, октябрийн 10, Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2014, октябрийн 9);

4) «Нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын халбарида Буряад Уласай хуули тогтоолгын зарим шийдхэбэринүүдтэ хубилалтануудыг оруулха тухай» гэхэн 2015 оной июлийн 7-ой № 1160-V Буряад Уласай Хуулийн 1-дэхи статьяе («Бурятия» сонин, 2015, июлийн 10, Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2015, июлийн 8);

5) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн

Буряад Уласай Хуулийн 8-дахи статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2016 оной ноябрийн 25-ай № 2074-V Буряад Уласай Хуулиие (Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2016, ноябрийн 28);

6) «Буряад Уласта нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хуулийн 8-дахи статьяда хубилалта оруулха тухай» гэхэн 2017 оной июлийн 7-ой № 2495-V Буряад Уласай Хуулиие («Бурятия» сонин, 2017, июлийн 21; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2017, июлийн 10).

Буряад Уласай Толгойлогшо

А.С. ЦЫДЕНОВ

Улаан-Үдэ хото
2025 оной декабрийн 18

№ 1325-VII

«Буряад Уласта
нютагай өөһэдын хүтэлбэри
эмхидхэлгэ тухай» гэхэн
Буряад Уласай Хуулида
1-дэхи хабсаргалта

**Буряад Уласай Толгойлогшодо нютагай засагай байгууламжын
засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудыг оруулха
ба тэдэниие Буряад Уласай Толгойлогшын хаража үзэхэ гурым**

1. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудыг (саашадаа – дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхал) тушаан абалга дурадхалнуудыг тушаан абажа эхилхэн үдэрһөө литын 30 үдэрэй туршада бэелүүлэгдэдэг.

2. Тус Хуулийн 14-дэхи статьягай 3-дахи хубида заагдаһан эмхинүүд тус Хуулийн 14-дэхи статьягай 2-дохи хубийн ёһоор тогтоогдоһон болзорһоо орой бэшэ Буряад Уласай бүрин этигэмжэтэ гүйсэдхэхы зургаанда (саашадаа – бүрин этигэмжэтэ зургаан) удаадахи дансануудыг хабсарган, дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудыг эльгээдэг:

1) дэбжүүлэгшын эмхидхэн байгуулгын дансануудай ёһоор абтаһан дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудыг оруулха тухай дэбжүүлэгшын шийдхэбэри;

2) тэрэниие хунгаһан ушарта нютагай засагай байгууламжын засаг даргын эрхэ зэргэтэй таарахагүй ажаябуулга болуулха уялгаяа үгэһэн бэшэгтэйгээр тэрэниие дэбжүүлэгдэгшээр дэбжүүлхыг зүбшөөһэн тухай дэбжүүлэгдэгшын бэшэмэл түхэлэй мэдүүлгэ;

3) намтарай шэнжэтэй тайлбари бэшэг;

4) дурадхагдаһан дэбжүүлэгдэгшыг тодорхойлоһон бусад дансанууд ба баримта бэшэгүүд (бии хаань).

3. Нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэ (саашадаа – дэбжүүлэгдэгшэ) тус Хуулийн 14-дэхи статьягай 2-дохи хубийн ёһоор тогтоогдоһон болзорһоо орой бэшэ бүрин этигэмжэтэ зургаанда удаадахи дансануудыг тушаадаг:

1) Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын баталһан нютагай засагай алба хаагшадай анкетын түхэлэй анкетэ;

2) дэбжүүлэгдэгшын паспортын гү, али паспорт орлодог дансын буулгабари;

3) болбосорол ба мэргэжэл тухай дансануудай буулгабаринууд;

4) албанай (ажалай) ажаябуулгын түрүүшынхисэ бэелүүлэгдэхэ ушарнуудһаа бэшэндэ ажалай дэбтэрэй ба (гү, али) хууляар тогтоогдоһон гурилаар албан түхэлжүүлэгдэһэн ажал ябуулга тухай мэдээнүүдэй буулгабаринууд;

5) элүүрыг хамгаалгын халбариды холбоото уласай гүйсэдхэхы засагай зургаанай баталһан түхэлөөр эмнэлгын эмхи зургаанай тобшолол;

б) мэдээнүүдые тушааха жэлэй урдахи жэлэй өөрын олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын баталһан «БК тайлбари дансанууд» гэхэн тусхай программын хангалта хэрэглэн бэшэгдэдэг тайлбари дансын түхэлөөр;

7) дэбжүүлэгдэһэн нюурай сүүдлүүлһэн тодорхойлолтын ба (гү, али) гэмтэ хэрэгээр мүрдүүлһэн баримтын бии (үгы) тухай, үгы гэбэл гэмтэ хэрэгээр мүрдэлгын болюулагдаһан тухай дотоодын хэрэгүүдэй талаар холбоото уласай гүйсэдхэхы засагай зургаанай баталһан түхэлэй тайлбари данса;

8) хубиин мэдээнүүдые согсолхо зүбшөөл.

4. «Ниитын засагай ниитэ нэгэн байгуулгада нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын юрэнхы заршамууд тухай» гэхэн 2025 оной мартын 20-ой № 33-ФЗ Холбоото уласай хуулийн 19-дэхи статьягаар (саашадаа тус хабсаргалтада – Холбоото уласай хуули) болон тус Хууляар хараалагдаһан эрилтэнүүдые сахингүй оруулагдаһан дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудые, мүн тус Хууляар тогтоогдоһон болзорһоо гадуур ороһон дурадхалнуудые Буряад Уласай Толгойлогшо хаража үзэдэггүй.

5. Тус Гуримай 3-дахи пунктда заагдаһан дансануудые ба баримта бэшэгүүдые уридшалан хаража үзэлгыг бүрин этигэмжэтэ зургаан дурадхалнуудай ба дэбжүүлэгдэгшэдэй Холбоото уласай хуулийн ба тус Хуулийн эрилтэнүүдтэ зохистой байлгын талаар бээлүүлдэг. Бүрин этигэмжэтэ зургаан тус Гуримаар тогтоогдоогүй бусад шалгуурнуудай үндэһөөр дэбжүүлэгдэгшэдые шэлэн абалга бээлүүлхэ эрхэгүй.

6. Тэдээндэ хабсаргагдаһан дансануудтай ба баримта бэшэгүүдтэй дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудые бүрин этигэмжэтэ зургаан дурадхалнуудые тушаан абаха болзорой дүүрэхэн үдэрһөө 10 ажалта үдэрэй туршада хаража үзэдэг.

7. Дэбжүүлэгдэгшэд тухай дурадхалнуудые хаража үзэхэнэй дүнгүүдээр бүрин этигэмжэтэ зургаан удаадахи шийдхэбэринүүдэй нэгыг (саашадаа – бүрин этигэмжэтэ зургаанай шийдхэбэри) абадаг гэбэл:

1) дурадхалай ба дэбжүүлэгдэгшын Холбоото уласай хуулийн 19-дэхи статьягаар хараалагдаһан ба тус Хуулийн эрилтэнүүдтэ таараха тухай;

2) дурадхалай ба дэбжүүлэгдэгшын Холбоото уласай хуулийн 19-дэхи статьягаар хараалагдаһан ба (гү, али) тус Хуулийн эрилтэнүүдтэ таарахагүй тухай.

8. Бүрин этигэмжэтэ зургаанай шийдхэбэриг дэбжүүлэгдэгшэдэй дансануудые хабсаргалтатайгаар бүрин этигэмжэтэ зургаан Буряад Уласай Толгойлогшодо иимэ шийдхэбэрийн абтаһан үдэрһөө 3 ажалта үдэрэй туршада тушаадаг.

9. Буряад Уласай Толгойлогшо бүрин этигэмжэтэ зургаанай шийдхэбэри абаһан үдэрһөө литын 15 үдэрһөө орой бэшэ нютагай засагай

байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда хоёрһоо үсөөн бэшэ дэбжүүлэгдэгшэдые дурадхаха тухай шийдхэбэри абадаг. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда нютагай засагай байгууламжын засаг даргын тушаалда дэбжүүлэгдэгшэдые дурадхаха тухай Буряад Уласай Толгойлогшын шийдхэбэри Буряад Уласай Толгойлогшын захирамжын түхэлөөр албан түхэлжүүлэгдэдэг.

10. Буряад Уласай Толгойлогшо тус Гуримай 9-дэхи пунктда заагдаһан захирамжые болон тус Гуримай 2-дохи, 3-дахи пунктнуудай ёһоор Буряад Уласай Толгойлогшодо ороһон дэбжүүлэгдэгшэдэй дансануудые гар табигдаһан үдэрһөө ажалай 3 үдэрэй туршада нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанда эльгээдэг.

«Буряад Уласта
нютагай өөһэдэн хүтэлбэри
эмхидхэлгэ тухай» гэхэн
Буряад Уласай Хуулида
2-дохи хабсаргалта

**Нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой
мүнгэн һангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал эзэлхээс һэдэһэн
дэбжүүлэгдэгшэдэй мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта
үнгэргэлгэдэ Буряад Уласай Мүнгэн һангай яаманай хабаадаха гурим**

1. Буряад Уласай Мүнгэн һангай яаман нютагай засагай байгууламжын засаг даргын хандалгын үндэһөөр нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн һангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал эзэлхээс һэдэһэн дэбжүүлэгдэгшэдэй (саашадаа – дэбжүүлэгдэгшэд) мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэлгэдэ хабаададаг.

2. Дэбжүүлэгдэгшэдэй шалгалта үнгэргэлгэдэ Буряад Уласай Мүнгэн һангай яаманай хабаадалга нютагай засагай байгууламжын засаг даргын дурадхаһан дэбжүүлэгдэгшэдэй Оросой Холбоото Уласай Засагай газарай бүрин этигэмжэлһэн холбоото уласай гүйсэдхэхы засагай зургаанай тогтооһон мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ (саашадаа – мэргэжэлэй эрилтэнүүд) тааралгыг шалгахы аргаар бэелүүлэгдэдэг.

3. Дэбжүүлэгдэгшэдэй мэргэжэлтэ эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэхын тула нютагай засагай байгууламжын засаг дарга Буряад Уласай Мүнгэн һангай яаманда хандалгын хажуугаар удаадахи дансануудыг тушаадаг:

1) тус Гуримай 1-дэхи хабсаргалтада зохистой түхэлэй тайлбари данса;
2) дэбжүүлэгдэгшын дээдэ болбосоролтой ба (гү, али) нэмэлтэ мэргэжэлэй болбосоролтой байһыень баталһан болбосорол ба (гү, али) мэргэжэл тухай, эрдэмэй зэргэ тухай (бии һаань) ба эрдэмэй нэрэ зэргэ тухай (бии һаань) дансануудай хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнэлэгдэһэн буулгабаринууд;

3) дэбжүүлэгдэгшын ажалай дэбтэрэй ба (гү, али) ажалай хэлсээнэй хууляар тогтоогдоһон гуримаар үнэлэгдэһэн буулгабари ба (гү, али) Оросой Холбоото Уласай Ажалай кодексын 66.1-дэхи статьягай ёһоор ажал ябуулга тухай мэдээнүүд;

4) дэбжүүлэгдэгшын хубийн мэдээнүүдыень согсолхо зүбшөөл тус Гуримай 2-дохи хабсаргалтада зохистой түхэлөөр;

5) дэбжүүлэгдэгшэдэ нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн һангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын уялгануудыг дүүргэлгыг даалгахы тухай нютагай засагай байгууламжын засаг даргын шийдхэбэрийн буулгабари;

6) нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн һангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаалда дэбжүүлэгдэгшыг томилхо шалтагануудай үндэһэ баримтатай нютагай засагай байгууламжын засаг даргын зууршалһан

бэшэг.

Хэрбээ дансануудыг шалгах үед тус пунктаар тодорхойлогдохон нэгэ гү, али хэдэн данса үгы гэжэ тогтоогдоо хаань, заахын, үгы гэбэл дутаан дансануудыг тушаахын тула табан ажалта үдэрэй туршада дансанууд бусаагдадаг.

Нютагай засагай байгууламжын засаг дарга тэдэниие болбосоруулха, үгы гэбэл бүрин түгэс болгохо талаар зууршалгануудыг хараада абаһанай удаа мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ таараха байлгын шалгалта үнгэргэхын тула дансануудыг дахин тушааха эрхэтэй.

4. Дэбжүүлэгдэгшэдэй мэргэжэлтэ эрилтэнүүдтэ таараһыень шалгахын тула Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманда мэргэжэл сэгнэлгын комисси (саашадаа – Комисси) байгуулагдадаг. Комисси бүрилдүүлгын, ажал ябуулгын гурим болон бүридэлын Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэрээр тогтоогдодог.

5. Комисси дэбжүүлэгдэгшын мэргэжэлтэ эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэхэ удаадахи аргуудыг хэрэглэдэг:

- 1) тус Гуримай 3-дахи пунктда заагдаһан дансануудыг шэнжэлэлгэ;
- 2) дэбжүүлэгдэгшын мэдээсэлэй ба теле-харилсаанай Интернет сүлжээндэ Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманай албан ёһоной сайт дээрэ ниитэлэгдэһэн жэшээтэ асуудалнуудай тоолборин ёһоор мэргэжэлтэ эрилтэнүүдээр хараалагдаһан мэдэсэтэй байһыень баталха зорилгоор шалгалта;

3) дэбжүүлэгдэгшын мэргэжэлтэ шанар болон мэдэсэ шадабари сэгнэхэ талаар дэбжүүлэгдэгшэдтэй хөөрэлдөөн.

6. Комисси зүблөөнэй дүнгүүдээр удаадахи шийдхэбэринүүдэй нэгыг абадаг:

- 1) дэбжүүлэгдэгшын мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ таараха тухай;
- 2) дэбжүүлэгдэгшын мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ таарахагүй тухай.

Комиссиин шийдхэбэри эсэсэй юм ба шэнээр хаража үзэгдэхэ ёһогүй.

7. Комиссиин шийдхэбэри зүблөөнэй тогтоомжоор албан түхэлжүүлэгдэдэг, тэрэнэй үндэһөөр нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшэдэ табигдадаг мэргэжэлтэ эрилтэнүүдтэ дэбжүүлэгдэгшын тааралгыг шалгаһанай дүнгүүд тухай тобшолол (саашадаа – тобшолол) Комиссиин зүблөөнэй үнгэргэгдэһэн үдэрһөө гурбан ажалта үдэрһөө орой бэшэ болзрто тус Гуримай 3-дахи хабсаргалтада зохистой түхэлөөр бэлдэгдэдэг.

8. Комиссиин шалгалта үнгэргэхэ болон Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманай тобшолол бэлдэхэ хамтын болзор нютагай засагай байгууламжын засаг даргаһаа Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманда дансануудай ороһон үдэрһөө ажалтай 30 үдэрһөө дээшэ байха ёһогүй.

9. Тобшолол дэбжүүлэгдэгшэ тухай мэдээнүүдыг тушааһан нютагай засагай байгууламжын засаг даргада гар табигдаһан үдэрһөө гурбан ажалта үдэрһөө орой бэшэ болзрто эльгээгдэдэг.

Нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой
 мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал
 эзэлхээс хэдэһэн дэбжүүлэгдэгшэдэй
 мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэлгэдэ
 Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманай хабаадаха Гуримда
 1-дэхи хабсаргалта

ТАЙЛБАРИ ДАНСА

Гэрэл зурагай
 газар (3 x 4)

(обог, нэрэ, алдар (бии хаань))

(дэбжүүлэгдэгшын эзэлхээс хэдэһэн тушаал)

Түрэхэн үдэр (жэл, үдэр, нара)	Түрэхэн газар, эрхэтэнэй харьяа
Болбосорол	Нуралсалай эмхиин нэрэмжэ, дүүргэхэн он
Дипломой ёһоор мэргэжэл	Дипломой ёһоор мэргэжэлэй зэргэ
Эрдэмэй зэргэ, эрдэмэй нэрэ зэргэ	
Мэргэжэлдэ шэнээр бэлдэлгэ (хураһан он, нуралсалай эмхиин нэрэмжэ)	Мэргэжэл дээшэлүүлгэ (хураһан он, нуралсалай эмхиин нэрэмжэ)
Зиндаата тушаал зэргэ (бии хаань) (ямар, олгогдоһон үдэр)	Гүрэнэй шагналнуудтай гү (бии хаань, ямарнууд бэ)
Ажал ябуулга	
Хугасаа (нара, он)	Тушаалай, эмхиин нэрэмжэ, эмхиин оршодог газар, хаяг

(тайлбари бэшэг бэшэһэн нюурай тушаалай нэрэмжэ)

(гар табилга)

(_____
 (нэрэ, алдарай эхин
 үзэгүүд, обог)

20__ оной _____ «__»

Нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой
мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал
эзэлхээс хэдэһэн дэбжүүлэгдэгшэдэй
мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэлгэдэ
Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманай хабаадаха Гуримда
2-дохи хабсаргалта

Хубиин мэдээнүүдые согсолхо
ЗҮБШӨӨЛ

Би, _____,
(обог, нэрэ, алдар (бии хаань))

_____ хаягаар бүридхэлдэ абтаһан,
паспорт хэһэг _____ № _____ үгтөө _____
(һара үдэр)

_____ (хэнээр үгтөөб)

Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманда нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал эзэлхээс хэдэһэн дэбжүүлэгдэгшэдэй Оросой Холбоото Уласай Засагай газарай бүрин этигэмжэлһэн холбоото уласай гүйсэдхэхы засагай зургаанай тогтооһон нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшэдэ табигдадаг мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэлгэдэ Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманай хабаадалгын Гуримаар хараалагдаһан минии хубиин мэдээнүүдые согсолхо (оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдые хэрэглэн гү, али иимэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэнгүй хэгдэдэг ямаршые хэрэг (үйлэ) гү, али бүлэг хэрэгүүдые (үйлэнүүдые), тэрэ тоодо суглуулха, бэшэхэ, гуримшуулха, нөөсэлхэ, хадагалха, тодолхо (шэнэлхэ, хубилгаха), гаргаха, хэрэглэхэ, дамжуулха (тарааха, үгэхэ, орохо), нюургүй болгохо, хааха, үгы хэхэ, усадхаха) зүбшөөл эрхэ сүлөөтэйгөөр, өөрынгөө хүсэлөөр ба өөрынгөө ашаг һонирхолоор үгэнэб. Заагдаһан хубиин мэдээнүүдые нам тушаа Оросой Холбоото Уласай хуули сахилгы хангаха зорилгоор согсолхын тула үгэнэб.

Минии хубиин мэдээнүүдые саашадаа болбосоруулан, нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшэдэ табигдадаг мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ минии таарахые шалгаха талаар Оросой Холбоото Уласай хууляар даалгагдаһан үүргэнүүдые, бүрин этигэмжэнүүдые ба уялганууды бээлүүлхэ ба дүүргэхэ зорилгоор гурбадахи нюурнуудта дамжуулха зүбшөөл үгэнэб.

Би танилсанхайб гэбэл:

хубиин мэдээнүүдые согсолхо зүбшөөл тус зүбшөөлдэ гар табигдаһан үдэрһөө нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшэдэ табигдадаг мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ минии тааралгын шалгалта үнгэргэхэ болзорой туршада хүсэндөө байха;

хубиин мэдээнүүдые согсолхо зүбшөөл сүлөө түхэлэй бэшэмэл мэдүүлгын үндэһөөр болюулагдажа болохо;

хубиин мэдээнүүдые согсолхо зүбшөөл болюулһан ушарта Буряад Уласай Мүнгэн

хангай яаман «Хубиин мэдээнүүд тухай» гэнэн Холбоото уласай хуулийн 9-дэхи статьягай 2-дохи хубиин дүрим хэрэглэхэ эрхэтэй;

нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшэдэ табигдадаг мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ минии тааралгын шалгалта үнгэргэһэнэй удаа минии хубиин мэдээнүүд Оросой Холбоото Уласай хууляар хараалагдаһан дансануудые хадагалха болзорой туршада Буряд Уласай Мүнгэн хангай яаманда хадагалагдаха.

(он, нара, үдэр) (гар табилга) (О.Н.А.)

Нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой
мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал
эзэлхээс хэдэн дэбжүүлэгдэгшэдэй
мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэлгэдэ
Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаманай хабаадаха Гуримда
3-дахи хабсаргалта

Баталнаб
Буряад Уласай мүнгэн хангай сайд
(Буряад Уласай мүнгэн хангай сайдай
уялгануудые дүүргэгшэ)
_____ (_____)

Нютагай засагай тойрогой, хотын тойрогой
мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал эзэлхээс хэдэн дэбжүүлэгдэгшын
мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааралгын шалгалта үнгэргэнэй дүнгүүд тухай
ТОБШОЛОН № _____

Улаан-Үдэ хото

20__ оной _____ «__»

Буряад Уласай Мүнгэн хангай яаман _____ (нютагай
засагай байгууламжын нэрэмжэ) мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал
эзэлхэ дэбжүүлэгдэгшын _____ (О.Н.А.) мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ
тааралгын шалгалта үнгэргэхэ тухай _____ нютагай засагай
байгууламжын засаг даргын хандалга хаража үзөө.

Үзүүлэгдэн дансануудые шалгаһанай үндэнөөр ба мэргэжэлэй комиссиин үнгэргэн
шалгалта ба хөөрэлдөө хараада абан, _____ (нютагай
засагай байгууламжын нэрэмжэ) мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаал
эзэлхээс хэдэн дэбжүүлэгдэгшын _____ (О.Н.А.)
Оросой Холбоото Уласай Засагай газарай бүрин этигэмжэлхэн холбоото уласай
гүйсэдхэхы засагай зургаанай тогтоонон мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааралга тухай асуудал
хаража үзэгдөө.

Шалгалтын үедэ мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ таарана/тааранагүй гэжэ тогтоогдоо.

Дэбжүүлэгдэгшэ _____ (О.Н.А.) _____
(нютагай засагай байгууламжын нэрэмжэ) мүнгэн хангай зургаанай хүтэлбэрилэгшын
тушаал эзэлхэ мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ таарана/тааранагүй.

Шалгалтын үедэ удаадахи мэргэжэлэй эрилтэнүүдтэ тааранагүй гэжэ тогтоогдоо <*>:

- 1) _____;
- 2) _____;
- 3) _____;
- 4) _____.

<*> Дэбжүүлэгдэгшын мэргэжэлтэ эрилтэнүүдтэ таарахагүйе тогтооходо бэшэгдэдэг.